

การพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้:
กรณีศึกษาโรงเรียนเกาะโพธิ์ด้วยงามวิทยา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2

THE DEVELOPMENT OF LEARNING ORGANIZATION:
A CASE STUDY OF KOPHOTAUYNGAMWITTAYA SCHOOL
UNDER THE OFFICE OF CHONBURI EDUCATIONAL SERVICE AREA II

กฤษฎีคำผา ชำนาญ (Kitkhampha Chamnan)*

ดร. ถนอมวรรณ ประเสริฐเจริญสุข (Dr.Thanomwan Prasertcharoensuk)**

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันของความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้โรงเรียนเกาะโพธิ์ด้วยงามวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2) กำหนดแนวทางในการพัฒนาโรงเรียนเกาะโพธิ์ด้วยงามวิทยาไปสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ผู้ให้ข้อมูลได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และกรรมการสถานศึกษาโรงเรียนเกาะโพธิ์ด้วยงามวิทยา จำนวน 46 คน ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ เพื่อศึกษาสภาพความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ และใช้แบบสัมภาษณ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัยพบว่า

1) ระดับความคิดเห็นต่อความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเกาะโพธิ์ด้วยงามวิทยา โดยรวมและรายองค์ประกอบอยู่ในระดับ “มาก” ทุกองค์ประกอบ เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรกคือ การจูงใจ ภาวะผู้นำทางวิชาการ และเทคโนโลยีและระบบงาน ส่วนค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ “มาก” 3 อันดับสุดท้าย คือ การปฏิบัติด้านการจัดการ การปฏิบัติของครูและทีมงาน และการปฏิบัติด้านการบริหาร

คำสำคัญ: องค์กรแห่งการเรียนรู้, การพัฒนา, กรณีศึกษา

Keywords: Learning Organization, Development, Case Study

* นักศึกษา หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น

** รองศาสตราจารย์ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

2) แนวทางการพัฒนาโรงเรียนเกาะโพธิ์ด้วยงานวิทยาไปสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ คือ ศึกษา วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี จัดหาบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถตรงตามความต้องการของโรงเรียน นิเทศการทำงาน สับเปลี่ยนทีมงานในการปฏิบัติงาน เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ พัฒนาระบบงานธุรการและระบบติดต่อสื่อสารให้เป็นระบบ คล่องตัว รวดเร็วและทันเวลา วางแผนงานการประกันคุณภาพการศึกษา ปฏิบัติงานประกันคุณภาพการศึกษาให้เป็นเรื่องปกติของชีวิตประจำวัน มีระบบควบคุมคุณภาพ การตรวจสอบคุณภาพและประเมินคุณภาพ

ABSTRACT

This research was Descriptive Research. The objectives were: 1) to study current state of level of Learning Organization of Kophotuyngamwittaya School under jurisdiction of The Office of Chonburi Educational Service Area 2, and 2) to determine guidelines in developing Kophotuyngamwittaya School to be Learning Organization. The target group of this research were 46 personnel and school board of Kophotuyngamwittaya School. The instruments were: the Questionnaire using for collecting quantitative data to study level of Learning Organization; and the Interview Form using for collecting the qualitative data for determining guidelines for developing Learning Organization. The statistics using for data analysis included the Frequency, Percentage, Mean, and Standard Deviation.

The research findings found that:

1) For the overall and each aspect of opinion toward Learning Organization were in "High" level in every aspect ranking in order from high to low for the first 3 orders including motivation, academic leadership, and technology and work system. For the average values in "High" level for the least 3 orders included management practice, practice of teachers and team work, and administration practice.

2) Guidelines in developing Kophotuyngamwittaya School to be Learning Organization were: to study diagnose the inner and outer environment conditions; to organize the annual action plan; the school chose personnel with knowledge and competency as it required; Provided supervision and taking turn the team work in practicing and sharing of knowledge; the administrative work and communication system should be developed as an efficient, quick, and in time system; the educational quality assurance should be planned, personnel's awareness in practicing the educational quality assurance should be enhanced as general daily life; and there the quality control, investigation, and assessment system.

1. บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โลกยุคปัจจุบันที่ทุกคนสามารถสัมผัสได้ทั่วไป คือ การเปลี่ยนแปลงที่มีลักษณะเกิดขึ้นทั่วโลกทั้งทางด้านเศรษฐกิจสังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อมประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา และญี่ปุ่นมีความเจริญก้าวหน้าทางด้านเศรษฐกิจและอุตสาหกรรม มีบทบาทที่โดดเด่นมากในเวทีโลกเป็นตัวกระทำที่ส่งผลกระทบไปทั่วทุกมุมโลก โดยผ่านการสื่อสารที่มีสมรรถนะสูง หรือที่เรียกกันว่า “ไฮเทค” ซึ่งในท่ามกลางกระแสแห่งความเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วนี้ พบว่า มีข้อมูลข่าวสารเกิดขึ้นอย่างมากมายในแต่ละวันทำให้ประสบปัญหาในการรับข้อมูลข่าวสารเป็นอย่างมาก การผลิตความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างมากทำให้เกิดสังคมแบบใหม่ขึ้น เรียกว่า สังคมสารสนเทศ สังคมแห่งการเรียนรู้หรือสังคมเศรษฐกิจฐานความรู้) พรธิดา วิเชียรปัญญา, 2547 (ด้วยผลกระทบที่ผสมผสานและเชื่อมต่อการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องแรงกดดันและความท้าทายของระบบเศรษฐกิจความก้าวหน้าของเทคโนโลยี สื่อสารและสารสนเทศ ความก้าวหน้าของวิทยาการใหม่ๆ เกี่ยวกับการพัฒนาสมองและศักยภาพการเรียนรู้ของมนุษย์ ตลอดจนการรับและปรับความหลากหลายทางวัฒนธรรมการสร้างพลังในการบูรณาการสังคม การรังสรรค์ความผาสุก คุณภาพชีวิตของประชากร อื่นๆ เหล่านี้ ยิ่งก่อให้เกิดสภาวะท้าทายต่อการปฏิรูปการศึกษาเพิ่มขึ้น เพื่อหาวิธีการเรียนรู้ใหม่ๆ ที่เหมาะสมยิ่งขึ้น และหาแนวทางที่ดีที่สุดในการจัดการศึกษา (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, 2544) ประเทศไทยเป็นประเทศหนึ่งที่ได้รับผลกระทบและอยู่ในสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงนี้ จึงได้

กำหนดบทบัญญัติพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์บริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 หมวดที่ 3 เรื่อง บริหารราชการเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ มาตรา 11 ระบุว่า ส่วนราชการมีหน้าที่พัฒนาความรู้ในส่วนราชการให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ โดยต้องรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และสามารถประมวลผลความรู้ในด้านต่างๆ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติราชการได้อย่างถูกต้อง และเหมาะสมกับสถานการณ์ รวมทั้งต้องส่งเสริมและพัฒนาความรู้ความสามารถ สร้างวิสัยทัศน์และปรับเปลี่ยนทัศนคติของข้าราชการในสังกัด ให้เป็นบุคลากรที่มีประสิทธิภาพและมีการเรียนรู้ร่วมกัน และองค์กรของรัฐมีหน้าที่พัฒนาความรู้เพื่อให้มีลักษณะเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ ดังนั้นองค์กรของรัฐทุกแห่งโดยเฉพาะองค์กรทางการศึกษาซึ่งทำหน้าที่หลักในการสร้างคนซึ่งเป็นกำลังสำคัญต่อการพัฒนาสังคมของชาติให้พัฒนาเท่าทันสังคมโลก มีความจำเป็นเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาระบบการบริหารจัดการไปสู่การบริหารจัดการแนวใหม่ ซึ่งจะต้องพัฒนาความรู้ความเชี่ยวชาญให้เพียงพอแก่การปฏิบัติงานสอดคล้องกับสภาพสังคมเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไปต้องมีการปรับปรุงแผนให้บรรลุเป้าหมายและมุ่งผลสัมฤทธิ์ เพื่อให้มีคุณลักษณะเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้และเป็นองค์กรแห่งคุณภาพ

โรงเรียนในฐานะเป็นองค์กรหนึ่งที่ได้รับผลกระทบจากสภาพแวดล้อมภายในและภายนอก จำเป็น ต้องมีการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาองค์กรอย่างต่อเนื่องให้ทันกับสถานการณ์ปัจจุบัน ซึ่งในการพัฒนาองค์กรนั้น มีเครื่องมือหรือวิธีการพัฒนาหลากหลายรูปแบบ เพื่อให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนาองค์กรให้มีคุณภาพมากขึ้น องค์กรแห่งการเรียนรู้เป็น การพัฒนาองค์กรรูปแบบหนึ่งที่ต้องการ

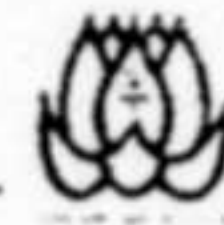

ให้องค์กรก้าวไปสู่ความสำเร็จได้ไม่ว่าจะเป็นองค์กรของภาคราชการรัฐวิสาหกิจและธุรกิจเอกชนสามารถจะประยุกต์ใช้ร่วมกับระบบการพัฒนารูปแบบอื่นๆ เพราะมีลักษณะเป็นการพัฒนาองค์กรให้เปรียบพร้อมไปด้วยความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์และให้บรรลุผลสำเร็จในระบบการบริหารเชิงคุณภาพรวม (วีระวุธ มาฆะศิริานนท์, 2540) นักวิชาการหลายท่านได้แสดงทัศนะว่า ปัจจุบันโรงเรียนประสบกับภาวะความตึงเครียดระหว่างหน้าที่ที่หลากหลายของครูที่มีต่อนักเรียน การทำงานร่วมกันแบบมีอาชีพและการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน รวมไปถึงการเกี่ยวข้องกับความเป็นในการจัดการเกี่ยวกับสิ่งที่โรงเรียนประสบ ซึ่งโรงเรียนต้องรู้ว่าต้องทำหน้าที่อะไรบ้าง (Meltzoff, 1994 อ้างถึงใน สมคิด สร้อยน้ำ, 2547) ความตึงเครียดนี้จะต้องมีการทบทวนในกระบวนการทัศน์ใหม่ เพื่อเป็นการฟื้นฟูการจัดองค์กรของโรงเรียน โรงเรียนเป็นโครงสร้างที่มีลักษณะเช่นเดียวกับชุมชน มีความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนและค่านิยมถือเป็นความเจริญเติบโตตามธรรมชาติขององค์กร สมาชิกขององค์กรในโรงเรียนมีความผูกพันกันโดยมีความรู้สึกเป็นหนึ่งเดียว และเป็นความสัมพันธ์ที่เป็นการส่งเสริมคุณลักษณะขององค์กรแห่งการเรียนรู้

โรงเรียนเกาะโพธิ์ด้วยงามวิทยาเป็นโรงเรียนหนึ่งในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2 ซึ่งเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดกลาง จัดการศึกษาจำนวน 2 ระดับช่วงชั้น คือ ช่วงชั้นที่ 3 และช่วงชั้นที่ 4 เป็นโรงเรียนที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในทุกด้าน มุ่งสู่ความเป็นองค์กรแห่งคุณภาพ โดยพิจารณาจากการได้รับรางวัลแสดงความเป็นเลิศครอบคลุมเกือบทุกด้าน เช่น รางวัลพระราชทานโรงเรียนขนาดกลาง รางวัลห้องสมุดดีเด่น รางวัลสถานศึกษาที่จัดสิ่งแวดล้อมดีเด่น รางวัลระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนดีเด่น เป็นโรงเรียนในโครงการหนึ่งอำเภอหนึ่งโรงเรียนในฝัน (โครงการ

โรงเรียนดีใกล้บ้าน) (โรงเรียนเกาะโพธิ์ด้วยงามวิทยา, 2551) แต่ยังคงประสบปัญหาอุปสรรคในเรื่องการบริหารจัดการการศึกษาไปสู่ความเป็นองค์กรแห่งคุณภาพในเรื่องการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนซึ่งปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนนั้นมีหลายปัจจัยซึ่งยากต่อการแก้ไขให้ครอบคลุม แต่อย่างไรก็ตามโรงเรียนต้องได้รับการประเมินจากหน่วยงานภายนอกทำให้โรงเรียนต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงระบบการบริหารจัดการอย่างรวดเร็วให้พร้อมต่อการแก้ปัญหา แต่โรงเรียนยังขาดแคลนบุคลากรและระบบการจัดการศึกษาที่เป็นระบบ อันเป็นผลมา

จากกระแสการเปลี่ยนแปลงในโลกยุคปัจจุบัน การก้าวเข้าสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้จะทำให้สามารถแก้ปัญหาอุปสรรคในการบริหารจัดการสู่การเป็นองค์กรแห่งคุณภาพในทุกด้านได้ตามจุดมุ่งหมายขององค์กรทางการศึกษาจากกระแสความจำเป็นในการพัฒนาคุณภาพขององค์กร อันเนื่องมาจากเปลี่ยนแปลงที่เป็นไปอย่างรวดเร็วและมีการประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์บริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ดังกล่าวไว้แล้วข้างต้น ให้ส่วนราชการมีหน้าที่พัฒนาความรู้ในส่วนราชการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ อย่างสม่ำเสมอ การศึกษาค้นคว้าและขยายผลในเรื่องเกี่ยวกับความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งดังนั้นผู้วิจัยในฐานะที่เป็นบุคลากรทางการศึกษาซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่จะต้องจัดการศึกษาให้บรรลุตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ผู้วิจัยจึงมีความสนใจว่าสภาพความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ตามองค์ประกอบส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเกาะโพธิ์ด้วยงามวิทยามีสภาพอย่างไรเพื่อนำผลการศึกษามาเป็นข้อมูลในการปรับปรุงพัฒนาโรงเรียนไปสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

2. คำถามการวิจัย

1) โรงเรียนเกาะโพธิ์ไธสงวิทยามีสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2 มีสภาพความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในระดับใด

2) แนวทางในการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเกาะโพธิ์ไธสงวิทยามีแนวทางอย่างไร

3. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเกาะโพธิ์ไธสงวิทยา

2) เพื่อกำหนดแนวทางในการพัฒนาโรงเรียนเกาะโพธิ์ไธสงวิทยา ไปสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

4. วิธีดำเนินการวิจัย

กลุ่มเป้าหมาย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตในการดำเนินการวิจัย โดยเลือกโรงเรียนเกาะโพธิ์ไธสงวิทยามุ่งเน้นศึกษาและแบ่งกลุ่มเป้าหมายออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1) การศึกษาสภาพความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาครู และกรรมการสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 4 คน ครู จำนวน 29 คน และกรรมการสถานศึกษา จำนวน 13 คน

2) การกำหนดแนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ กลุ่มเป้าหมาย คือ คณะผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 4 คน ครูผู้ปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าฝ่ายและหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 10 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) แบบสอบถาม เป็นแบบมาตราส่วนประเมิน

ค่าระดับการปฏิบัติ (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อยและน้อยที่สุด ประกอบด้วย 11 องค์ประกอบความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ องค์ประกอบละ 5 ข้อ จำนวน 55 ข้อ

2) แบบสัมภาษณ์ เป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open-ended Questionnaire) ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้จำนวน 11 ข้อ คำถาม

3) การตรวจสอบความตรง (Validity) ของแบบสอบถาม โดยนำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) การใช้ภาษา (Wording) ความเหมาะสมของปริมาณข้อความ โดยคัดเลือกเฉพาะข้อคำถามที่มีดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) ที่คำนวณได้ตั้งแต่ 0.67 ขึ้นไป

4) การตรวจสอบความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามทดลองใช้ (Try Out) เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยงโดยใช้สูตรของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) (Cronbach, 1954 อ้างถึงในสมคิด สร้อยน้ำ, 2547) พบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์ความเที่ยง 0.98

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับดังนี้

1) เพื่อศึกษาสภาพความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ผู้วิจัยสอบถามความคิดเห็น โดยส่งแบบสอบถาม จำนวน 46 ชุด และเก็บรวบรวมด้วยตนเอง

2) เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ตรงตามแบบสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1) การศึกษาสภาพความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงปริมาณ (Qualitative Data) วิเคราะห์โดยใช้คอมพิวเตอร์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป วิเคราะห์ข้อมูลสถิติเชิงบรรยาย เพื่อบรรยายสภาพความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเกาะโพธิ์ ถ้วยงามวิทยา โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (μ) และส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (σ)

2) กำหนดแนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) โดยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาสังเคราะห์ ตามกรอบแนวคิดของการวิจัยและนำเสนอผลการวิจัย ในรูปแบบคำบรรยายแบบความเรียง

5. สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

ระดับความคิดเห็นต่อความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเกาะโพธิ์ถ้วยงามวิทยาโดยรวม และรายองค์ประกอบอยู่ในระดับ “มาก” ทุกองค์ประกอบเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ การมุ่งใจ ภาวะผู้นำทางวิชาการ และเทคโนโลยีและระบบงาน ส่วนค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ “มาก” 3 อันดับสุดท้าย คือ การปฏิบัติด้านการจัดการ การปฏิบัติของครูและทีมงาน และการปฏิบัติด้านการบริหาร แนวทางการพัฒนาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้โรงเรียนเกาะโพธิ์ถ้วยงามวิทยา คือ

1) การปฏิบัติด้านการบริหาร แนวทางการพัฒนา คือ ศึกษา วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกเพื่อกำหนดจุดเด่นและจุดด้อยของโรงเรียน นำผลการวิเคราะห์จุดเด่นและจุดด้อยจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียนให้สอดคล้องกับนโยบาย

กระทรวง ศึกษาธิการ นโยบายสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน นโยบายสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา งบประมาณของโรงเรียนและบริบทของชุมชน เผยแพร่แผนปฏิบัติการประจำปีให้บุคคลที่เกี่ยวข้อง ได้รับทราบ โดยการรายงานผลการดำเนินงานตาม แผนปฏิบัติการเป็นระยะๆ และสรุปผลเมื่อเสร็จสิ้น การดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการ ตรวจสอบการใช้ งบประมาณตามผลการดำเนินงานตามโครงการทุก โครงการ

2) การปฏิบัติของครูและทีมงานแนวทาง ในการพัฒนา คือ โรงเรียนได้บุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถตรงตามความต้องการของโรงเรียน นิเทศการทำงานก่อนการปฏิบัติงานมอบหมายหน้าที่ ให้ตรงกับความสามารถ ส่งบุคลากรเข้ารับการอบรม สัมมนา นำผู้เชี่ยวชาญเข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ส่งเสริมให้ครูรู้จักการแก้ปัญหาด้วยตนเองและแก้ ปัญหาเป็นทีม จัดกิจกรรมให้มีการนำเสนอผลงาน สับเปลี่ยนทีมงานในการปฏิบัติงานเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ส่งเสริมให้มีความก้าวหน้าในหน้าที่ราชการและให้ขวัญ กำลังใจในการทำงาน

3) การปฏิบัติด้านการจัดการ แนวทาง การพัฒนา คือ พัฒนาระบบงานธุรการและระบบ การติดต่อสื่อสารให้มีระบบคล่องตัว รวดเร็วและ ทันเวลาโดยจัดหาบุคลากรที่มีความรู้ความ สามารถรับผิดชอบงานธุรการโดยตรง สร้างและพัฒนา ระบบการสื่อสารให้เป็นระบบของตนเอง ใช้ระบบ ICT เข้ามาช่วย มีการนิเทศการทำงานโดยคำนึงถึง ความแตกต่างระหว่างบุคคล ยึดหลักกัลยาณมิตร ในการนิเทศการทำงานเพื่อให้มีการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ มีการวางแผนงานการประกันคุณภาพ การศึกษา กำหนดมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน ให้สอดคล้องกับมาตรฐานของสำนักงานรับรอง มาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา จัดให้มี บุคลากรปฏิบัติงานตามมาตรฐานที่กำหนด มีระบบ

ควบคุมคุณภาพ ตรวจสอบคุณภาพและประเมินคุณภาพ แต่งตั้งคณะกรรมการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ส่งเสริมจิตสำนึกให้บุคลากรปฏิบัติงานประกันคุณภาพการศึกษาให้เป็นเรื่องปกติของชีวิตประจำวัน

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยพบประเด็นที่น่าสนใจ จึงนำมาอภิปรายผลดังต่อไปนี้

1) ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครู และกรรมการสถานศึกษา เกี่ยวกับสภาพความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเกาะโพธิ์ด้วยงามวิทยาอยู่ในระดับ “มาก” ทั้งโดยรวมและรายองค์ประกอบทั้งนี้อาจเป็นเพราะ (1) นโยบายการปฏิรูปการศึกษาและแนวนโยบายพื้นฐานแห่งรัฐระบุเกี่ยวกับการศึกษาว่า รัฐต้องจัดการศึกษาอบรมและสนับสนุนให้มีการจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ พัฒนาการศึกษให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมประกอบกับมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา(กระทรวงศึกษาธิการ, 2545) ซึ่งสถานศึกษาทุกแห่งต้องได้รับการประเมินภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ทำให้สถานศึกษาต้องเคลื่อนไหวเพื่อรับการประเมิน จึงเกิดการจัดการความรู้ในองค์กร (Knowledge Management) นำไปสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ (2) พระราชกฤษฎีกาว่าด้วย หลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 หมวดที่ 3 มาตราที่ 11 ระบุว่า “ส่วนราชการมีหน้าที่พัฒนาความรู้ในส่วนราชการให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ โดยต้องรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และสามารถประมวลผลความรู้ในด้านต่างๆ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติราชการได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมกับสถานการณ์ จากเหตุผลที่ได้กล่าวไว้แล้วข้างต้นส่งผลให้หน่วยงานทางการศึกษาและ

สถานศึกษาทุกแห่งมีการพัฒนาตนเองไปสู่ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

2) ระดับความคิดเห็นต่อความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเกาะโพธิ์ด้วยงามวิทยาด้านเทคโนโลยีและระบบงาน สภาพโดยรวมอยู่ในระดับ “มาก” พิจารณาเป็นรายข้อพบว่า โรงเรียนจัดหาเทคโนโลยีเพื่อการบริหาร การบริการ และการเรียนการสอนที่เหมาะสม ทันสมัยและสอดคล้องกับความต้องการความจำเป็นของครูและบุคลากรอย่างเพียงพอ อยู่ในระดับ “มากที่สุด” ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาโรงเรียน โดยเน้นการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการที่ดี เพื่อให้โรงเรียนเกาะโพธิ์ด้วยงามวิทยาเข้าสู่การเป็นโรงเรียนในฝัน รุ่นที่ 2 (โรงเรียนดีใกล้บ้าน) โดยได้ทำแผนพัฒนาโรงเรียนเพื่อก้าวเข้าสู่โรงเรียนในฝันตามกลยุทธ์โรงเรียนในฝันทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ ด้านหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอน ด้านการสร้างเสริมพัฒนาความรู้ ความสามารถของบุคลากร ด้านการเพิ่มสมรรถนะ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ และด้านการระดมสรรพกำลัง สร้างเครือข่ายให้เข้มแข็ง ทำให้โรงเรียนเกาะโพธิ์ด้วยงามวิทยามีการพัฒนามากยิ่งขึ้นตามลำดับ จนได้รับการคัดเลือกจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2 เข้าร่วมโครงการโรงเรียนในฝัน (โรงเรียนดีใกล้บ้าน) (รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนเกาะโพธิ์ด้วยงามวิทยา, 2551)

3) ระดับความคิดเห็นต่อความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเกาะโพธิ์ด้วยงามวิทยาด้านการจูงใจ โดยรวมอยู่ในระดับ “มาก” เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารให้ความไว้วางใจ ให้เกียรติให้การยอมรับและส่งเสริมสนับสนุนความก้าวหน้าในวิชาชีพของคณะครูอยู่ในระดับ “มากที่สุด” ซึ่งสอดคล้องกับผลการประเมินคุณภาพภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) โรงเรียนเกาะโพธิ์ด้วยงามวิทยาได้รับ

การประเมินคุณภาพภายนอกจาก สมศ. รอบที่สอง เมื่อวันที่ 12 - 14 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2550 มีการประเมิน 3 ด้าน คือ ด้านผู้บริหาร ด้านครูและด้านนักเรียน จำนวนทั้งหมด 13 มาตรฐาน ผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสถานศึกษา พบว่ามาตรฐานด้านการบริหารและการจัดการศึกษามาตรฐานที่ 11 ผู้บริหารมีภาวะผู้นำและมีความสามารถในการบริหารจัดการ มีระดับคุณภาพมาตรฐาน ในระดับ 3.88 ซึ่งสูงที่สุด มีรายละเอียดของมาตรฐานดังนี้ ผู้บริหารเป็นผู้นำทางวิชาการมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาสถานศึกษา จัดสรรงานตามความถนัดและความสามารถพิเศษของแต่ละบุคคล ใช้เทคนิคการทำงานแบบมีส่วนร่วมของครูนักเรียนและชุมชน ผู้บริหารให้ความสำคัญกับครู นักเรียน ผู้ปกครองและชุมชน ทำให้ได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครอง ชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างดี ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ทั้งยังสนับสนุนให้ครูพัฒนาตนเองอยู่เสมอเพื่อความเจริญก้าวหน้าในวิชาชีพ (โรงเรียนเกาะโพธิ์ด้วยงามวิทยา, 2550)

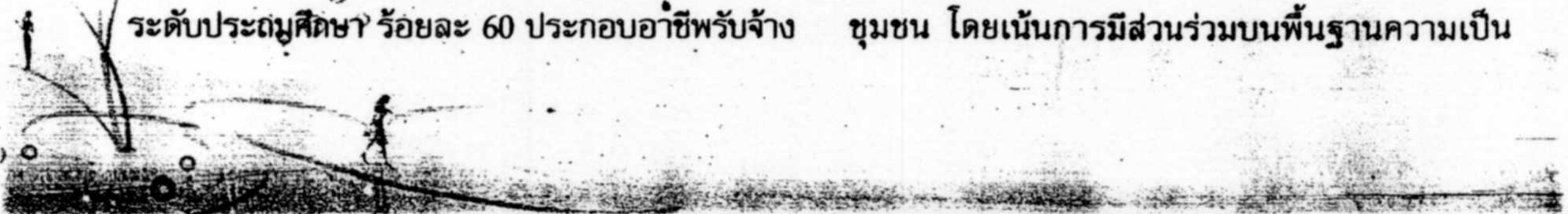
4) ระดับความคิดเห็นต่อความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเกาะโพธิ์ด้วยงามวิทยา อยู่ในระดับ "มาก" เป็นอันดับสุดท้าย 3 องค์ประกอบ คือ ด้านการบริหาร การปฏิบัติด้านการจัดการและการปฏิบัติของครูและทีมงาน ซึ่งสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน สภาพชุมชนรอบโรงเรียนมีลักษณะเป็นชุมชนขนาดเล็ก มีประชากรประมาณ 10,155 คน บริเวณใกล้เคียงโดยรอบโรงเรียน ได้แก่ ตลาด วัด สถานีอนามัย โรงงานประกอบการ อาชีพหลักของชุมชนคือ เกษตรกรรับจ้างในโรงงานและค้าขาย เนื่องจากสภาพภูมิประเทศอำนวยการต่ออาชีพเกษตรกรรมและตามเส้นทางถนนสาย 331 มีการขยายตัวด้านโรงงานขนาดย่อมจำนวนมาก ผู้ปกครองส่วนใหญ่จบการศึกษา ระดับประถมศึกษา ร้อยละ 60 ประกอบอาชีพรับจ้าง

ร้อยละ 20 ประกอบอาชีพเกษตรกรรมฐานะทางเศรษฐกิจโดยเฉลี่ยร้อยละ 80 มีรายได้ต่ำกว่า 120,000 บาท ต่อปี (รายงานการประเมินตนเองโรงเรียนเกาะโพธิ์ด้วยงามวิทยา, 2550) และในการคัดเลือกนักเรียนเข้าเรียนในสถานศึกษานั้นไม่สามารถคัดนักเรียนได้ โรงเรียนต้องรับนักเรียนที่สมัครเข้าเรียนทั้งหมด ซึ่งทำให้นักเรียนในโรงเรียนมีความหลากหลายทางวัฒนธรรม สังคม ค่านิยม และความรู้พื้นฐาน เพราะย้ายตามครอบครัวจากต่างจังหวัดมาทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมต่างๆ ในการระดมทุนและระดมความคิดจากผู้ปกครองและชุมชนจึงทำได้ยาก ไม่พร้อมเพรียงกัน และได้ผลการสนับสนุนน้อย เพราะผู้ปกครองและชุมชนมุ่งทำงานหารายได้ และจากการประเมินภายนอกรอบที่สอง เมื่อวันที่ 12-14 เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2550 มาตรฐานที่ 9 ครูมีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีระดับคุณภาพมาตรฐาน ในระดับ 3.45 อยู่ในอันดับ 12 จากทั้งหมด 13 มาตรฐานเพราะครูนอกจากจะปฏิบัติหน้าที่สอนแล้วต้องปฏิบัติงานฝ่ายและงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งต้องดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นพิเศษจากบริบทดังกล่าวทำให้เป็นอุปสรรคและส่งผลต่อการบริหาร การจัดการศึกษาของสถานศึกษา และการปฏิบัติงานของครูและทีมงาน

6. ข้อเสนอแนะที่ได้จากงานวิจัย

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1) สถานศึกษาควรร่วมมือกับชุมชนและบุคลากรทุกฝ่ายเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกสถานศึกษา เพื่อนำมาปรับแผนยุทธศาสตร์และแผนกลยุทธ์เพื่อกำหนดโครงการหรือกิจกรรมสำคัญต่อการพัฒนาองค์กรให้สอดคล้องกับความต้องการและบริบทของชุมชน โดยเน้นการมีส่วนร่วมบนพื้นฐานความเป็น

กัลยาณมิตร เพื่อให้เกิดการพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ๆ อยู่เสมอ

2) สถานศึกษาควรมีการนิเทศ กำกับติดตาม การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยคณะกรรมการนิเทศ ภายในสถานศึกษาตามที่ได้รับแต่งตั้งกิจกรรม ที่ควรเน้นเป็นพิเศษ ได้แก่ การตรวจติดตามการจัดทำ แผนการจัดการเรียนรู้ การจัดการเรียนการสอนตรง ตามแผนการจัดการเรียนรู้ การใช้สื่ออุปกรณ์ การวัดผล ประเมินผลตามสภาพจริง และจัดทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อ พัฒนาสื่อการสอน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจะช่วย ให้ครูปฏิบัติงานอย่างมีความสุขและผลการปฏิบัติงานมี ประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

3) ควรสนับสนุนและส่งเสริมให้กรรมการ สถานศึกษามีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของ กรรมการสถานศึกษาเพิ่มมากขึ้นโดยการหาหรือทำ

ความเข้าใจเกี่ยวกับหน้าที่ การปฏิบัติงานและนโยบาย ต่างๆของโรงเรียน เพื่อให้กรรมการสถานศึกษามีความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และร่วมกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสถานศึกษาให้ดีขึ้น ควรจัดประชุม กรรมการสถานศึกษาเพื่อหาหรือการปฏิบัติงาน ติดตาม การปฏิบัติงานตามนโยบายอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง จะทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการมีส่วนร่วมในการบริหารและพัฒนาการศึกษาของโรงเรียน มากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การทำวิจัยเชิงปริมาณควรทำการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพและใช้เวลาในการทำวิจัยมากกว่านี้ เพื่อ พิสูจน์ว่าสภาพปัจจุบันของความเป็นองค์กรแห่ง การเรียนรู้ของโรงเรียนกรณีศึกษาเป็นอย่างไร

7. เอกสารอ้างอิง

- พรธิดา วิเชียรปัญญา. (2547). การจัดการความรู้: พื้นฐานและการประยุกต์ใช้. กรุงเทพฯ: บริษัทเบอร์เนท.
โรงเรียนเกาะโพธิ์อภัยงามวิทยา. (2551). ผลงานที่โรงเรียนได้รับ. ค้นเมื่อ 10 พฤศจิกายน 2551, จาก <http://web.chon2.go.th/kp/school/ponnganschool4.html>
- วีรวุฒิ ฆาณะศิริภานนท์. (2540). วินัย 5 ประการพื้นฐานแห่งองค์กรแห่งการเรียนรู้. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: เอ็กซ์เปอร์เน็ท.
- สมคิด สร้อยน้ำ. (2457). การพัฒนาตัวแบบองค์กรแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียนมัธยมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น
- สำนักงานการปฏิรูปการศึกษา. (2544). รายงานปฏิรูปการศึกษาต่อประชาชน. กรุงเทพฯ: อัมรินทร์พรินต์ติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง.